

PM 2016:99 RI (Dnr 110-523/2016)

EU på hemmaplan (SOU 2016:10)

Remiss från Kulturdepartementet

Remisstid den 21 juni 2016

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Som svar på remissen ”EU på hemmaplan (SOU 2016:10)” hänvisas till vad som sägs i promemorian.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård anför följande.

Ärendet

Stockholms stad har fått betänkandet EU på hemmaplan (SOU 2016:10) på remiss från Kulturdepartementet. I utredningen presenteras en rad förslag för att dels stärka svenska aktörers möjlighet till inflytande i beslut på EU-nivå, dels genomföra kunskapsstärkande insatser för att på så sätt främja insyn, delaktighet och inflytande i EU:s beslutsprocesser. Utredningen föreslår att svenska kommuner och landsting/regioner ska stärka skolelevers kunskaper kring EU. Unionens betydelse ska förtydligas i grund- och gymnasieskolans styrdokument och lärare ska erbjudas en utökad lärarfortbildning. Regeringen ska även stödja skolorna att anordna EU-skolval. Slutligen presenterar utredningen ett förslag till ett förändrat nationellt remissförfarande under EU:s lagstiftningsprocess.

Betänkandet i sin helhet finns tillgänglig på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret stödjer förslagen i stort då de skulle stärka möjligheten till inflytande och delaktighet i EU:s beslutsprocess för såväl offentliga organ som svenska medborgare. Stadsledningskontoret anser att kommuners roll i beredningsprocessen samt hur inkomna samrådssvar ska hanteras behöver förtydligas. Kontoret vill också framhäva vikten av att aktörer involveras tidigt i processen och att det är viktigt med digitala verktyg i skolan för att stärka personalens likväl som elevers kompetens och kunskap kring EU-frågor.

Mina synpunkter

Inflytandet över beslutsprocesser inom den Europeiska Unionen påverkas självklart både av kunskapsnivån hos medborgarna och hur de institutionella processerna för

inflytande ser ut i samhället i stort. Utredningens förslag innebär förstärkningar för demokratin på båda dessa områden och det är välkommet. Stockholm arbetar aktivt för att påverka beslut i EU inte minst genom det regionala samarbetet i ”Stockholmsregionens Europaförening” och genom organisationen EUROCITIES där staden sedan länge är styrelsemedlem.

Under senare år har städernas möjligheter att påverka för dem viktiga frågor seglat upp högre på den europeiska dagordningen. Det finns inget regelrätt organ för urbana frågor, men särskilt under det Nederländska ordförandeskapet har frågan om en ”Urban Agenda” för samverkan mellan storstäder, medlemsländer och EU-kommissionen blivit aktuell. Att urbana frågor ges en tydligare institutionell roll inom unionen blir allt viktigare i takt med att allt fler av unionens utmaningar handlar om förändringar som måste ske i städerna. Exempelvis gäller detta klimatfrågor, integrationsfrågor och frågor om social och ekonomisk hållbarhet. Det vore, utöver utredningens förslag, välkommet om Sverige som medlemsland aktivt bidrar till att stärka de urbana frågornas ställning i unionen.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen ”EU på hemmaplan (SOU 2016:10)” hänvisas till vad som sägs i promemorian.

Stockholm den 11 maj 2016

KARIN WANNGÅRD

Bilaga

Betänkandet EU på hemmaplan (SOU 2016:10), sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

I utredningen EU på hemmaplan (SOU 2016:10) presenteras en rad förslag för att dels stärka svenska aktörers möjlighet till inflytande i beslut på EU-nivå, dels genomföra kunskapsstärkande insatser för att på så sätt främja insyn, delaktighet och inflytande i EU:s beslutsprocesser.

Huvuddragen i utredningen samt de förslag som berör stadens verksamhet återges nedan i sammanfattad form.

Allt fler beslut fattas på europeisk nivå och utredaren kan påvisa att en kunskapsbrist bland såväl svenska samhällsorgan som medborgare om hur beslutsprocessen fungerar resulterar i att det är svårt för svenska aktörer att veta hur de kan delta och påverka utformningen av politiska beslut på EU-nivå.

Utredaren föreslår därför förändringar på tre övergripande områden: åtgärder för att höja kunskapen, åtgärder för att öka möjligheterna till insyn och delaktighet samt åtgärder för att förbättra informationstillgången.

Åtgärder för att höja kunskapsnivån om EU:s beslutsprocess

Utredaren föreslår en förstärkning av grund- och gymnasieskolelärares kunskaper kring EU-nivåns betydelse inom den svenska demokratin. Detta ska ske dels genom att Skolverket utreder hur EU-nivåns betydelse kan lyftas in i grund- och gymnasieskolans styrdokument (läro-, kurs- och ämnesplaner), dels genom en utökad lärarfortbildning inom ramen för det nuvarande ”EU-ambassadörsprogrammet

Vidare föreslår utredaren att regeringen ska stödja skolorna att anordna EU-skolval. Skolval till Europaparlamentsvalet bedöms som en god insats för att höja skolelevers EU-kunskap och engagemang i samhällsfrågor.

Slutligen föreslår utredaren att Svenska institutet för europapolitiska studier (Sieps) under de kommande tre åren ges ett särskilt uppdrag att genomföra utbildning för förtroendevalda och tjänstemän i kommuner och landsting/regioner.

Åtgärder för att främja insyn och delaktighet

Utredaren poängterar vikten av att svenska aktörer kan delta tidigt i samrådsprocessen för nya lagförslag och slår fast att det svenska systemet saknar ett formellt och systematiskt arbetssätt för att inhämta synpunkter från det omgivande samhället inför och under förhandlingarna i EU. Utredaren presenterar följande förslag för att öka för att fler aktörer tidigt kan bli del av samrådsprocesserna:

- Att regeringen inrättar särskilda EU-beredningsgrupper för alla viktigare sakfrågor som väntas leda till ny EU-lagstiftning. Dessa beredningsgrupper ska, parallellt med kommissionens förberedande arbete och förhandlingsarbetet på EU-nivå, bistå departementen med synpunkter på kommissionens utkast och förslag i respektive fråga. Beredningsgruppens synpunkter ska sedan sammanställas i en redogörelse som sedan lämnas till riksdagen inför lagstiftningsprocessen samt i samband med regeringens årliga skrivelse till riksdagen om verksamheten i EU (EU-årsboken).
- Att Regeringskansliet utarbetar promemorior över förslag till EU-lagstiftning och publicerar dessa i en särskild serie. Promemoriorna ska publiceras efter att kommissionen har publicerat ett första utkast till lagstiftning och

innehålla regeringens konsekvensbedömningar tillsammans med de synpunkter som framkommit i EU-beredningsgruppen.

- Att regeringen skapar former för nationellt e-samråd i samband med det förberedande lagstiftningsarbetet i EU.
- Att regeringen tydliggör myndigheternas samrådsansvar i EU-arbetet.
- Att regeringens bedömningar av EU-lagstiftningsförslag, som sänds till riksdagen (i form av faktrapomemorior), innehåller insamlad information om intresserade aktörers synpunkter.
- Att myndigheter skapar formella och transparenta samrådsformer i frågor som beslutas på EU-nivå.

Vidare rekommenderar utredaren att kommuner tydliggör att EU är en del av den kommunala demokratin. Slutligen rekommenderar utredaren att kommuner genomför informationshöjande insatser för att på så sätt säkra en hög EU-kompetens hos förtroendevalda och tjänstemän.

Åtgärder för att förbättra informationstillgången

Utredaren rekommenderar kommuner att genomföra informationshöjande insatser för allmänheten om hur den lokala och regionala demokratin är integrerad med politik på EU-nivå.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 5 april 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret stödjer förslaget i stort då de skulle stärka olika aktörers möjlighet till inflytande i den demokratiska processen, såväl offentliga organ som medborgare och övriga aktörer.

Sveriges kommuner och landsting har i en egen utredning räknat ut att cirka 60 procent av en kommunfullmäktigedagordning påverkas av beslut på EU-nivå. Staden bedriver redan i dagsläget ett mångfacetterat arbete med både ett aktivt policypåverkansarbete för att säkerställa att stadens intressen tas tillvara i lagstiftningsprocessen på EU-nivå och att stärka kunskapen om EU och hur EU påverkar stadens verksamhet. Stadsledningskontoret erbjuder fortbildning inom EU-området för stadens verksamheter och staden antog i april 2013 ”Policy om EU-politik med påverkan på Stockholm och stockholmarna – positionspapper om EU, staden och stockholmarna”. Policyn underlättar för både en ökad snabbhet och en ökad samstämmighet i stadens påverkansarbete som i dagsläget sker genom att staden deltar i kommissionens samråd, remisser från Regeringskansliet samt på eget initiativ eller via stadens samarbetsorgan: EUROCITIES, Stockholmsregionens Europaförening och Sveriges kommuner och landsting. Stadens EU-policy är för närvarande under revidering. Staden delar med anledning av ovan utredarens rekommendation om att kommuner behöver utarbeta strategiska riktlinjer för det egna EU-arbetet.

Lokala aktörer som kommuner och landsting/regioner är det mest konkreta sättet som EU möter medborgarna i vardagen. Utredarens förslag om utökade möjligheter till deltagande i samrådsprocessen är därför positivt, både etableringen av beredningsgrupper samt framtagandet av nationella E-samråd för EU-beredningsprocessen. Svenska kommuner och landsting/regioner innehar i och med Sveriges omfattande kommunala självstyrelse en

särställning inom EU och stadsledningskontoret anser det därför angeläget att deras deltagande i samrådsprocessen fastställs. Stadsledningskontoret förespråkar att kommuner alltid finns representerade i beredningsgruppen när lagförslag berör en kommunal fråga framför utredningens vagare formulering ”berörda lokala och regionala aktörer bör vara representerade”. Det är av särskild vikt att beredningsgruppernas synpunkter sedan tas tillvara i både processen på EU-nivå och när beslutet ska införlivas i svensk lagstiftning. Stadsledningskontoret framhäver vikten av att aktörer involveras tidigt i processen, när det fortfarande finns goda chanser till att påverka beslut.

Att Regeringskansliet föreslår utarbeta former för E-samråd bedöms av stadsledningskontoret som en positiv utveckling, men stadsledningskontoret finner att formerna för hur dessa remissvar sedan ska hanteras behöver konkretiseras. Utredaren skriver att de inkomna svaren under E-samrådet ”... bör likställas med remissvar och publiceras på regeringen.se”, men det är viktigt att säkerställa att beslutsfattare kan ta del av samtliga inkomna svar. Vid ett normalt remissförfarande är det de samlade synpunkterna från remissinstanserna som sedan ligger till grund för regeringens förslag till riksdagen. Stadsledningskontoret menar att det är viktigt att tydliggöra hur E-samrådets svar förhåller sig till svar från nuvarande rutin gällande remissvar.

Stadsledningskontoret vill i sammanhanget också framhäva att kommuner på egen hand, eller via deras olika påverkanskanaler, fortsatt bör delta i EU-kommissionens samrådsprocesser och andra påverkansprocesser på EU-nivå. De av utredaren föreslagna initiativen bör utgöra ett komplement till övrigt påverkansarbete och ett sätt för att på nationell nivå möjliggöra för en samlad svensk hållning i ett ärende.

Stadsledningskontoret välkomnar satsningen på fortbildning för svenska lärare och att uppdraget även ska möjliggöra kompetensutbildning för lärare på yrkesprogram i gymnasieskolan. Stadsledningskontoret betonar vikten av digitala verktyg för att göra insatserna både lättillgängliga och användbara för såväl personal som elever vid ett eventuellt uppdrag till berörda statliga myndigheter.

Rörande utredarens förslag om att kommuner bör ta in synpunkter från det omgivande samhället i EU-arbetet anser stadsledningskontoret att det är viktigt att en kommuns påverkansarbete gentemot EU på samma sätt som gäller för andra kommunala beslut och ställningstaganden är transparent och informationen lättillgänglig. Stadsledningskontoret menar dock att ansvaret för att utarbeta former för och engagera olika aktörer i det omgivande samhället i den övergripande nationella samrådsprocessen åligger nationell nivå.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att remissen av betänkandet ”EU på hemmaplan” (SOU 2016:10) får anses besvarad med vad som sagts i detta tjänsteutlåtande.